

Základy práce s informačními zdroji pro bakalářské studenty ZUR

Brno, 14. - 20. října 2024

Mgr. Dana Vlachová, DiS.

Ing. Martina Nedomová, DiS.

Osnova kurzu

- **Práce s informacemi, základy EIZ, psaní odborných (závěrečných) prací (**samostudium**)**
- **Práce s elektronickými informačními zdroji**
 - ❖ základy vyhledávacích technik
 - ❖ tvorba rešeršního dotazu
 - ❖ praktické vyhledávání v oborových databázích
 - ❖ databáze elektronických časopisů/článků a elektronických knih
 - ❖ EBSCO Discovery Service a nadstavbové nástroje
- **Citace, citování, plagiátorství**
 - ❖ základní terminologie, citační styly
 - ❖ základy citování jednotlivých druhů dokumentů
 - ❖ citační software, zvláštnosti citování

Podmínky absolvování předmětu

Zápočet

- ❖ **účast** na seminářích a přednášce
- ❖ **vypracování praktického úkolu (rešerše) a online cvičení na citace a online cvičení na e-zdroje**

Další termíny kurzu

- ❖ ČT 14. 11., 21. 11., 28. 11. 16:00 - 17:40 sem. skupina 1 (PC25)
- ❖ ČT 24. 10., 31. 10. a 7. 11. 8:00 - 9:40 sem. skupina 2 (PC25)
- ❖ ČT 14. 11., 21. 11., 28. 11. 8:00 - 9:40 sem. skupina 3 (PC25)
- ❖ ČT 24. 10., 31. 10. a 7. 11. 16:00 - 17:40 sem. skupina 4 (PC25)

- ❖ ST 13. 11. 2024 18:00 - 19:40 všichni (přednáška citace) P51

Prezentaci, prosím, berte jako přehledovou. Možností a zdrojů je opravdu obrovské množství. Vyzkoušejte si uvedená praktická cvičení, podrobnější práce s databázemi bude obsahem následující lekce.

Přejeme vám hodně štěstí při studiu. V případě jakýchkoli dotazů či problémů se prosím ozvěte na email vlachova@fss.muni.cz nebo nedomova@fss.muni.cz Pokusíme se vám poradit co nejdříve to bude možné. Děkujeme.

Osnova

- Práce s informacemi
 - ❖ informační společnost
 - ❖ informační gramotnost
- Psaní odborných (závěrečných) prací
- Informační zdroje
 - ❖ typy informačních zdrojů
 - ❖ licencované zdroje
 - ❖ kde hledat knihy, odborné časopisy, informace z médií, závěrečné práce, referenční díla, statistické údaje, oborové brány

Práce s informacemi

*"Information these days seems to be everywhere. But rather than making research easier, this has made it harder, because when doing research you don't just have to find **any** information, you have to find the **right** information."*

Informační společnost

- ❑ Založená na informacích a znalostech
- ❑ Problémy při práci s informacemi:
 - ❖ **velké množství**
 - ❖ **snadná dostupnost**
 - ❖ **kvalita**

Informační gramotnost

→ Rozpoznání informační potřeby

□ Schopnost **informaci**:

- ❖ **nalézt** – znalost informačních zdrojů a vyhledávacích strategií
- ❖ **vyhodnotit** – užitečnost/relevance
- ❖ **použít** – pro daný účel, znalost autorského zákona, problematiky citování a plagiátorství

Psaní závěrečných (odborných) prací

Propagační video Západočeské univerzity v Plzni

Metodika psaní odborných prací

- ❑ Dostatek času pro vyhledání a nastudování příslušné literatury
- ❑ Vypracování námětu závěrečné práce
- ❑ Vymezení času potřebného k sepsání textu
- ❑ Dodržení všech předepsaných formálních a odborných náležitostí

[Pravidla pro psaní závěrečné práce](#)

Základní etapy přípravy písemné práce

1. Volba tématu a strategie přípravy
2. Informační průzkum
3. Zpracování výsledků průzkumu
4. Výzkum
- 5. Tvorba práce**
6. Příprava dokumentace
7. Příprava konečné verze práce
8. Odevzdání práce
9. Obhajoba - prezentace práce

Tvorba práce

- ❑ Tvorba vlastního textu, použití vyhledaných informací z informačních zdrojů, data z provedeného výzkumu, texty s vlastním přínosem, obrázky, grafy, tabulky atd.
- ❑ Práci si můžeme usnadnit pomocí různých nástrojů:
 - textové editory – formátování, vkládání odkazů
 - formální – slovníky, příručky, kontrola pravopisu, pro kontrolu cizojazyčných textů lze využít nástroj [Grammarly Premium](#) (o licenci lze požádat na stránkách knihovny)
 - Nástroje pro ukládání a sdílení dokumentů – Google disk, OneDrive
- ❑ Seznam bibliografických citací, odkazy v textu – možno využít různé nástroje jako např. [CitacePRO.com](#), [Zotero](#) a další. **Použití konkrétního citačního stylu bude probíráno na semináři 10. 10.**
- ❑ Též si může vyzkoušet nějaký nástroj AI – např. [Elicit](#), [Microsoft Copilot](#), [Canva](#). Nebo náš tip **Scopus AI** viz další slide.
- ❑ Pro práci s nástroji AI je potřeba se řídit **doporučeními MU** viz další slidy.

Artificial Intelligence (AI) – Scopus AI

- ❑ Společnost Elsevier, producent databáze **Scopus**, spustila nový nástroj **AI – Scopus AI**.
- ❑ Aktuálně probíhá na MU zkušební přístup **od 1. do 31. 10. 2024**.
- ❑ Scopus AI využívá důvěryhodný a řízený obsah databáze Scopus, vícejazyčná podpora, koncepční mapy pro vizualizaci témat a jejich vztahů a identifikace zásadních dokumentů.

Pro přechod na nástroj AI klikněte na tlačítko „**Scopus AI**“ nad vyhledávací maskou v databázi [Scopus](#).

[Koukněte na záznam webináře](#) k funkci AI Scopus ze dne 1. 10. 2024.

Nástroje Artificial Intelligence (AI) a postoj MU

Nástroje využívající AI se stávají běžně dostupnými a jsou stále více využívány i v akademické sféře. Na tuto skutečnost reaguje i MU :

- ❑ [Stanovisko k využívání umělé inteligence ve výuce na Masarykově univerzitě](#)
- ❑ [Doporučení k využití nástrojů umělé inteligence při plnění studijních povinností](#)

Základní etapy přípravy písemné práce

1. Volba tématu a strategie přípravy
2. Informační průzkum
3. Zpracování výsledků průzkumu
4. Výzkum
5. Tvorba práce
6. Příprava dokumentace
- 7. Příprava konečné verze práce**
8. Odevzdání práce
9. Obhajoba - prezentace práce

Příprava konečné verze práce

- ❑ Před odevzdáním je nutná kontrola práce jak po formální, tak po obsahové stránce.
- ❑ Ke kontrole obsahové stránky můžete použít [antiplagiátorský systém v ISu](#) nebo [Odevzdej.cz](#).
- ❑ [Více o plagiátorství](#)

Kontrola podobnosti souborů v ISu pomocí antiplagiátorského systému

Moje soubory
Úložiště Vašich dat v ISu

ÚSCHOVNA
0 % obsazeno (222,9 KB / 20 GB)

MŮJ WEB
0 % obsazeno (0 B / 1 GB)

Prostor pro krátkodobé uchování a předání velkých souborů.

+ Vložit do cizí Úschovny

Nebo využijte externí síť

Popelnice
Soubory smazané v posledních 30 dnech
Žádné smazané soubory

Podobnosti
Porovnání shodných pasáží textů
Vyhledat podobnosti mezi soubory

Soubory | DOKUMENTY | ÚŘEDNÍ DESKA | STUDIJNÍ MATERIÁLY | MŮJ WEB | **ÚSCHOVNA** | POPELNICE | NEDÁVNÉ

https://is.muni.cz/auth/de/31279/

Informace o souboru

test.docx
docx 137,6 KB
Expiruje 10. 3. 2023

Operace

- Otevřít soubor
- Stáhnout soubor
- Kopírovat adresu
- Sdílet
- Upravit společné vlastnosti
- Přesunout do popelnice
- Kopírovat
- Přesunout jinam
- Přejmenovat
- Nastavit práva
- ZIP Stáhnout jako ZIP
- Středovat
- Vyhledat podobné dokumenty**
- Změnit pořadí
- Nastavit expiraci
- Nastavit jako přečtené

Nápověda pro práci se systémem

- Povolení/zakázání vkládání do Úschovny z neautentizovaného webu
- Hromadné prodloužení expirace souborů v Úschovně
- Vložení souborů do cizí Úschovny

Odevzdej.cz

Seminární a školní práce

Zkontrolovat práci na podobnosti

Soubor z PC: Soubory nevybrány.

nebo soubor přetáhněte sem

E-mail:

Po kontrole bude výsledek odeslán na zadaný e-mail a po 5 dnech z databáze vymazán.

Zkontrolovat

Pokud si chcete zkontrolovat svou seminární práci, zda neobsahuje větší celky textu, které nejsou odcitovány, můžete využít nástroj Odevzdej.cz

Základní etapy přípravy písemné práce

1. Volba tématu a strategie přípravy
- 2. Informační průzkum**
3. Zpracování výsledků průzkumu
4. Výzkum
5. Tvorba práce
6. Příprava dokumentace
7. Příprava konečné verze práce
8. Odevzdání práce
9. Obhajoba - prezentace práce

Informační průzkum

- ❑ Práce s informačními zdroji
 - ❖ Hledání dokumentů, které souvisí se zvoleným tématem.

- ❑ Získání dokumentů pomocí následujících služeb*:
 - ❖ [Výpůjčka z knihovny \(absenční a prezenční\)](#)
 - ❖ [Výpůjčka/dodání dokumentu z jiné knihovny v ČR/zahraníčí - MVS/MMVS](#)
 - ❖ [E-prezenčka](#)
 - ❖ [Licencované databáze \(EIZ\)](#)
 - ❖ Internet

*jako dokument budeme pro potřeby naší výuky označovat texty, obrázky, fotky, videa tj. jakoukoli formu grafického znázornění informací

Informační zdroje

☐ **Knihy**

☐ **Periodika**

❖ odborné časopisy, magazíny

☐ **Referenční díla**

❖ encyklopedie, slovníky, tezaury, mapy, atlasy, bibliografie, adresáře, ročenky

☐ **Další zdroje**

❖ závěrečné práce, materiály z konferencí, vládní publikace, šedá literatura, noviny, newslettery)

☐ **Internet**

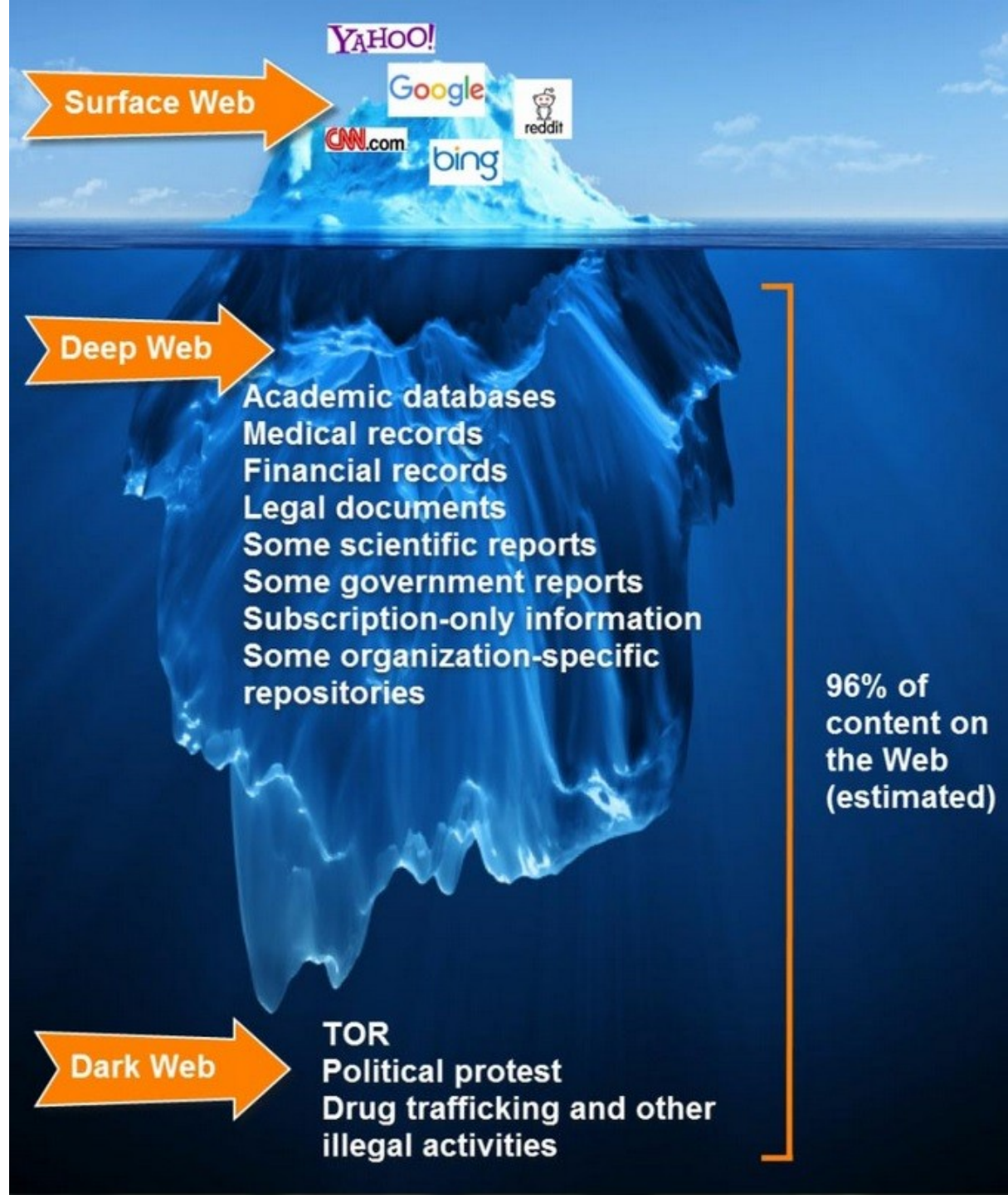
Cvičení

Jaký je rozdíl mezi těmito pojmy?

- **Surface Web**
- **Deep Web**
- **Dark Web**

Řešení naleznete na dalším slidu.

Surface Web
x
Deep Web
x
Dark Web

Informační zdroje aneb částečná ochutnávka z dalších lekcí

Licencované zdroje I.

- ❑ další výrazy - komerční zdroje/databáze, elektronické informační zdroje, **e-zdroje**, **EIZ**, databáze, dokumenty v elektronické podobě

- ❑ Najdete zde různé druhy dokumentů (např. odborné články z časopisů, e-knihy atd).

- ❑ **databáze jsou:**
 - ❖ **volně dostupné**
 - ❖ **komerční (licencované)**

Druhy databází

- ❑ **Bibliografické** – pouze základní "identifikační" údaje o dokumentech (název, autor, rok vydání atd.) + abstrakt

- ❑ **Fulltextové** – plné texty dokumentů

- ❑ **Multioborové** – dokumenty z různých oborů
 - ❖ rozsáhlé databáze – např. **ProQuest, Wiley, EBSCO**
 - ❖ není možné mít zaplacený přístup ke všem kolekcím, tj. ke všem fulltextům

Licencované zdroje II.

- za úplatu - **pro studenty MU zdarma** 😊
- informace jsou **prověřené** (prochází recenzním řízením)
- články většinou dostupné dříve než v tištěné podobě
- doporučený zdroj pro psaní seminárních a závěrečných prací**

Jak se dostanu k licencovaným zdrojům?

- ❑ stránky knihovny -

<http://knihovna.fss.muni.cz/e-zdroje>

- ❖ databáze k oborům vyučovaným na FSS

- ❑ Portál elektronických informačních zdrojů MU -

<http://ezdroje.muni.cz/>

- ❖ databáze i z dalších oborů

Jak se dostanu k licencovaným zdrojům mimo počítačovou síť univerzity?

- Nastavte si na počítači [vzdálený přístup](#)
 - ❖ OpenVPN
 - ❖ Shibboleth
 - ❖ Ezproxy

Podrobnější návody a informace [zde](#).

Kde začít: vyhledávače, discovery systémy a vědecké sítě

Google Scholar

scienceOPEN.com
research+publishing network

- ❖ [EBSCO Discovery Service](#) - „akademický Google“ pro licencované i volně dostupné zdroje
- ❖ [Google Scholar](#) - vyhledávač odborné literatury
- ❖ [Science Open](#) - vědecká a publikační síť

Kde hledat odborné časopisy I.

- EBSCO
- JSTOR
- ProQuest
- Sage Journals Online
- ScienceDirect
- SpringerLink
- Wiley Online Library

Multioborové databáze jsou dobrým startovním místem pro vyhledávání

Můžete je prohledávat hromadně prostřednictvím [discovery.](#)

Kde hledat odborné časopisy II.

☐ Volně dostupné zdroje:

- ❖ [Directory of Open Access Journals \(DOAJ\)](#) - adresář vědeckých a akademických časopisů s otevřeným přístupem, přes 20 000 časopisů

- ❖ [Central European Journal of Social Sciences and Humanities \(CEJSH\)](#) - abstraktová a fulltextová databáze článků uveřejněných ve vědeckých časopisech z oblasti humanitních a společenských věd vycházejících v ČR, SR, v Maďarsku, Polsku, atd.

Cvičení

- ❑ Prosím, prostudujte si, jak funguje tzv. **vzdálený přístup k e-zdrojům** (tj. mimo počítačovou síť MU) - <https://ezdroje.muni.cz> - sekce vzdálený přístup a jeden z přístupů si zvolte pro další práci.

- ❑ Poté se zkuste připojit do databáze **Sage Journals**.

- ❖ Na stránce **ezdroje.muni.cz** si zvolte „zdroje abecedně“ .
- ❖ Dohledejte si databázi **Sage Journals**, u ní si klikněte na „více informací“ a poté zvolte dole na stránce přihlášení „Shibboleth“ .
- ❖ Následně se zobrazí tabulka, do které zadáte UČO a primární heslo. Případně českou federaci a následně MU. Alternativou samozřejmě zůstává přihlášení přes Ezproxy.
- ❖ Jak by měla stránka databáze vypadat, si můžete zkontrolovat na dalším slidu.

Sage Journals Online - HSS

Otevřít zdroj

Kolekce **Sage Full-Text - Humanities and Social Science** (HSS) zahrnuje cca 750 titulů elektronických plnotextových časopisů z oblasti humanitních a sociálních věd od vydavatelství Sage Publications od roku 1999 do současnosti.

V rámci předplatného jsou dostupné i časopisy v tzv. hlubokém archivu Sage (Sage Deep Backfile Package), který obsahuje archivní ročníky cca 450 časopisů, a to počínaje vždy prvním vydaným číslem až do konce roku 1998.

📄 [hss2021_package-list.xlsx](#) – Sage Journals Online - seznam časopisů

📄 [deep backfile list.xlsx](#) – Sage Deep Backfile seznam časopisů

Dodatečné informace o zdroji

Tento zdroj je indexován ve službě [discovery.muni](#).

Tento zdroj má podporu služby [Full Text Finder](#).

Tento zdroj podporuje vzdálený přístup přes technologii [Shibboleth](#).

UČO

Primární heslo

Zapamatovat si mě

PRIHLÁSIT

> [Mám problém s přihlášením](#)

Atributy pro službu Atypon

Bezpečnostní politika služby Atypon

UČO	259965@muni.cz
Jméno	Dana Mazancová
Organizace	Masarykova univerzita
Vztah k organizaci	<ul style="list-style-type: none">• employee• member• staff
Oprávnění	<ul style="list-style-type: none">• MU.employees• urn:mace:terena.org:tcs:personal-user• urn:mace:terena.org:tcs:escience-user• urn:mace:dir:entitlement:common-lib-terms

Zapamatovat souhlas

ANO, AKCEPTUJI

NE, NEAKCEPTUJI

SAGE Journals has a new look - see what this means for you

Your gateway to world-class research journals

Enter search terms...

[Advanced search](#)

Browse journals by discipline

Health Sciences

Life & Biomedical
Sciences

Materials Sciences &
Engineering

Social Sciences &
Humanities

All SAGE Journals

Náhled databáze Sage Journals po přihlášení přes Shibboleth.

Další verze cvičení pro zvědavé – i když vyhledávání v databázích bude součástí až další lekce, tak si můžete v této databázi najít zdroje (např. články) týkající se „mass media communication“. Vyhledávejte v angličtině, téma si můžete zkusit více upřesnit. Pokud si chcete následně přečíst celý text, tak by u záznamu mělo být uvedeno „Full Access“.

How to Read (and Understand) a Social Science Journal Article

Kde hledat knihy I.

☐ Katalogy

- ❖ [Katalog MU Aleph](#)
- ❖ Souborné katalogy – [knihovny.cz](#), [CASLIN](#)
- ❖ [Ebsco Discovery Service](#)

☐ Licencované databáze

- ❖ [Ebsco eBooks Academic Collection](#)
- ❖ [Sage Knowledge](#)
- ❖ [Taylor&Francis eBooks](#)
- ❖ [Cambridge Textbooks](#)

Cvičení

- ❑ Otevřete si stránku <https://katalog.muni.cz>
- ❑ Dohledejte si knihu „**Political communication and COVID-19 : governance and rhetoric in times of crisis**“
- ❑ Které knihovny MU ji mají ve fondu? Je dostupná i na FSS? A pokud ano, je právě vypůjčená?
- ❑ V dolní části stránky si zvolte „Abecední procházení“. Zde můžete vyhledávat podle tématu dokumentu. Zadejte si výraz, který Vás aktuálně zajímá a projděte si zobrazené výsledky.
- ❑ Zkuste si též zobrazit „Nové tituly v katalogu“ za posledních 5 dnů 😊

Kde hledat knihy II.

□ Další zdroje

- ❖ [OAPEN Library](#) - volně přístupné akademické knihy, zejména z oblasti humanitních a společenských věd
 - ❖ [Directory of Open Access Books \(DOAB\)](#) - seznam recenzovaných knih (OA), přes 77 000 knih
 - ❖ [Google Books](#)
-
- [E-kniha na počkání](#) - způsob nákupu e-knih dle požadavku uživatelů, platforma ProQuest Ebook Central

Kde hledat informace z médií?

☐ Denní tisk, TV a rozhlasové vysílání:

- ❖ [NewtonOne](#) - databáze českých a slovenských mediálních zdrojů, u většiny zdrojů je archiv cca do roku 1996
- ❖ [PressReader](#) - zahraniční deníky a populárně naučné časopisy ze 100 zemí světa, archiv je u většiny titulů 3 měsíce
- ❖ **ČTK (pouze knihovna FSS, PC54)**

Kde hledat závěrečné práce?

- ❖ [Archiv závěrečných prací MU - Thesis](#)
- ❖ [Vysokoškolské kvalifikační práce - Theses](#)
- ❖ [DART Europe E-theses Portal](#) - závěrečné práce z evropských univerzit
- ❖ [ProQuest Central](#) - dílčí databáze „Dizertace a diplomové práce“

Cvičení

- ❑ V [Archivu závěrečných prací IS MU](#) si v části „Vyhledávání absolventů a závěrečných prací“ dohledejte **práce absolventů vaší katedry**, kteří již mají v archivu vloženou závěrečnou práci. Vyzkoušejte si různé typy **filtrů** (více položek lze vybrat přes Ctrl). Zvolte si některý ze záznamů a prohlédněte si, co zde můžete najít (abstrakt, klíčová slova, posudky, plný text práce, návrh hodnocení).
- ❑ Zkuste si též vyhledávání v zahraniční databázi vysokoškolských prací. Zvolte si jeden ze záznamů a porovnejte s Archivem v ISu, co zde můžete najít (FT, abstrakt, ...).

Kde hledat referenční díla?

❖ [Gale e-books](#) (encyklopedie)

❖ [The World Factbook](#)

Kde hledat statistické údaje?

❖ Český statistický úřad

❖ Eurostat

Kde hledat další zdroje?

- ❖ [Social Science Research Network](#) - brána k informačním zdrojům pro oblast humanitních věd a výzkumu
- ❖ [ICPSR \(Inter-university Consortium for Political and Social Research\)](#) – sociálněvědný datový archiv
- ❖ [Google Scholar](#) ;)

Shrnutí

❑ **Psaní závěrečných prací**

- ❖ **Volba tématu** → Kontrola v Archivu závěrečných prací IS MU

❑ **Informační průzkum – kde hledat ...**

- ❖ Katalogy knihoven
- ❖ Licencované zdroje
- ❖ Veřejné dostupné zdroje

❑ **Pro vyhledávání odborných informací použijte licencované informační zdroje**

- ❖ Ověřené, kvalitní, jedinečné informace

❑ **Seznam databází**

- ❖ Stránky knihovny
- ❖ Portál elektronických informačních zdrojů

❑ **Mimo počítačovou síť MU si nastavte vzdálený přístup**

- ❖ OpenVPN, Shibboleth, Ezproxy

3 nejdůležitější odkazy z této prezentace 😊

[Elektronické zdroje na MU](#)

[Vzdálený přístup](#)

[Knihovna FSS MU - ezdroje](#)

Použitá literatura

KATUŠČÁK, Dušan; DROBÍKOVÁ, Barbora a PAPÍK, Richard. *Jak psát závěrečné a kvalifikační práce*. Nitra: Enigma, 2008. ISBN 978-8089-132706.

BOTHMA, Theo. *Navigating information literacy: your information society survival toolkit*. 3rd ed. Cape Town: Pearson Education, 2011. ISBN 978-1-77578-227-8.

GRÖPPEL-WEGENER, Alke a PENKETH, Claire. *The fishscale of academicness*. A Tactile Academia book. Staffordshire university, [2013]. ISBN 978-0-9927884-0-7.

Děkujeme vám za pozornost

Mgr. Dana Vlachová, DiS.

vlachova@fss.muni.cz

Ing. Martina Nedomová, DiS.

nedomova@fss.muni.cz